

MỘT SỐ BIỆN PHÁP TỔ CHỨC TRÒ CHƠI ĐÓNG VAI THEO CHỦ ĐỀ ĐỂ PHÁT TRIỂN KỸ NĂNG HỢP TÁC CHO TRẺ MẪU GIÁO 5-6 TUỔI

ThS. VŨ THỊ NHÂM*

Hợp tác (HT) là một trong những kỹ năng sống quan trọng của con người, tạo ra sức mạnh cộng đồng giúp con người tồn tại và phát triển. Ngày nay, trong xu thế toàn cầu hoá, HT càng có ý nghĩa quan trọng, không chỉ là nhu cầu tăng thêm sức lực và trí lực để hoàn thành những mục tiêu chung, mà quan trọng hơn, mỗi cá nhân, mỗi cộng đồng đang ngày càng phụ thuộc vào nhau hơn bao giờ hết. HT đã trở thành “triết lý sống” và phát triển của toàn nhân loại.

Đối với trẻ mẫu giáo (MG), kỹ năng HT là một trong những điều kiện quan trọng để hình thành và phát triển toàn diện nhân cách cho trẻ. Thông qua các hoạt động ở trường mầm non, đặc biệt qua vui chơi, giúp trẻ có cơ hội được gần gũi bạn bè, chia sẻ kinh nghiệm, cùng nhau đàm phán, thỏa thuận, tháo gỡ mâu thuẫn, thiết lập mối quan hệ mật thiết với bạn cùng chơi một cách chân thực và rõ nét. Do đó, có thể khẳng định rằng: việc phát triển kỹ năng HT cho lứa tuổi MG, nhất là với trẻ 5-6 tuổi có ý nghĩa rất quan trọng. Đây chính là thời kì đặt nền móng cho sự hình thành và phát triển nhân cách của trẻ. Bài viết này đề cập một số biện pháp tổ chức trò chơi *đóng vai theo chủ đề* (ĐVTCD) nhằm phát triển kỹ năng HT cho trẻ MG 5-6 tuổi.

1. Khuyến khích trẻ chia sẻ kinh nghiệm với nhau

Trẻ sẽ rất hứng thú và say mê hoạt động vui chơi khi được chia sẻ kinh nghiệm, ý tưởng của bản thân với các bạn trong một môi trường phong phú đầy tính kích thích, trong một không gian hoạt động nhiều màu sắc. Vì vậy, trước khi tổ chức hoạt động này, giáo viên (GV) cần dành một khoảng thời gian ngắn trò chuyện với trẻ về chủ đề chơi, nội dung chơi, góc chơi; cần lắng nghe ý kiến của trẻ, đặc biệt là các ý tưởng, sở thích, năng lực cá nhân để tổ chức cho trẻ chơi một cách hiệu quả. Ở các trò chơi, GV nên có cử chỉ nhẹ nhàng, tôn trọng, tin tưởng và chấp nhận các ý tưởng của trẻ nhằm tạo cho trẻ có niềm tin vào bản thân khi tham gia vào các hoạt động. Đồng thời, GV tạo hứng thú để khuyến khích trẻ chia sẻ ý tưởng chơi với các bạn một cách hiệu quả. Trong quá trình tổ chức hoạt động, GV nên dùng những lời khen để động viên, khích lệ kịp thời mỗi khi trẻ có những ý tưởng hay và

“độc đáo”, qua đó sẽ kích thích hứng thú, sự tự tin của trẻ vào quyết định của mình, tạo điều kiện để trẻ tích cực HT với nhau hơn trong quá trình chơi.

2. Tạo tình huống chơi hấp dẫn cuốn hút nhiều trẻ cùng tham gia

Khi tổ chức trò chơi, GV theo dõi, quan sát ở từng nhóm để kịp thời phát hiện những tình huống nảy sinh trong khi chơi, kích thích và yêu cầu trẻ giải quyết tình huống. Đồng thời, GV cần chủ động tạo ra các “tình huống” chơi cho trẻ theo diễn biến của cuộc chơi. *Các tình huống được đưa vào trong quá trình chơi phải khéo léo nhằm mở rộng nội dung chơi, vai chơi, hoàn cảnh chơi*, giúp trẻ biết liên kết các nhóm chơi với nhau để trẻ phản ánh các mối quan hệ phức tạp của “cuộc sống người lớn” vào trò chơi. Qua đó, trẻ sẽ có “cơ hội” HT với các bạn để thực hiện vai chơi một cách hợp lý. GV đóng vai là “người bạn lớn” cùng chơi với trẻ trong quá trình tổ chức trò chơi, cần tạo tình huống khuyến khích trẻ bộc lộ nhu cầu HT của mình, khơi dậy ở trẻ thái độ thiện chí, hành vi HT, luôn muốn đem lại niềm vui cho người khác. Khi tạo tình huống, GV không nên đưa ra cách giải quyết cụ thể mà khuyến khích trẻ tự tìm kiếm cách giải quyết theo khả năng và cảm nhận của mình. Đồng thời, cần theo dõi cách giải quyết của trẻ để kịp thời đưa ra những gợi ý cần thiết nhằm hướng trẻ phát triển kỹ năng HT trong khi tham gia trò chơi. Như vậy, tận dụng tình huống và tạo ra tình huống là yếu tố hết sức cần thiết trong trò chơi ĐVTCD. Biện pháp này rất phù hợp với đặc điểm của trẻ và diễn biến của tiến trình chơi, đạt được hiệu quả cao trong việc phát triển kỹ năng HT trong trò chơi ĐVTCD ở trẻ MG 5-6 tuổi.

3. Kịp thời giúp trẻ xử lý những vướng mắc, xung đột nảy sinh trong khi chơi

Trong khi chơi, có những lúc giữa trẻ với trẻ nảy sinh vướng mắc, xung đột, nếu GV không xử lý kịp thời sẽ nảy sinh mâu thuẫn ảnh hưởng tới việc HT của trẻ. Tuy nhiên, cũng có những “xung đột” lại là động lực của sự phát triển, giúp tăng cường sự hiểu biết, làm cho mối quan hệ ở trẻ được gắn kết hơn nếu GV biết giải quyết chúng một cách hợp lý, kịp thời. Để giải quyết

* Trường Cao đẳng sư phạm Hà Giang

thành công những tình huống này, GV cần bao quát và theo dõi trẻ trong suốt buổi chơi, biết lắng nghe và hiểu được những “quan điểm” của trẻ. Những vướng mắc, xung đột chỉ có thể được giải quyết khi trẻ hiểu được mong muốn của nhau và biết chia sẻ với nhau. Những vướng mắc, xung đột nhỏ nên để trẻ tự giải quyết. Những tình huống trẻ không tự giải quyết được, GV cần có những biện pháp khéo léo và kịp thời để giúp trẻ *giải quyết trên tinh thần xây dựng và hoà thuận với nhau*, tuyệt đối không thiên vị tránh việc gây ấn tượng không tốt về cô của trẻ. Khi giải quyết các vướng mắc, xung đột, bản thân GV phải giữ thái độ bình tĩnh, không dùng giọng điệu moi móc, áp đặt và không để những tình cảm cá nhân liên quan trong khi giải quyết vấn đề; tránh để những vướng mắc trở thành xung đột phát triển lên đến đỉnh điểm.

4. Tạo mối quan hệ thân thiện, cởi mở trong hoạt động vui chơi

Sự thân thiện, cởi mở giữa GV với trẻ và giữa trẻ với nhau trong các buổi chơi là “khâu then chốt” để phát triển kĩ năng HT ở trẻ MG. Đây là cơ sở để cho mọi hoạt động giáo dục đều trở nên nhẹ nhàng, hấp dẫn, tạo cho trẻ luôn tự tin, vui vẻ khi tham gia vào các trò chơi. Do đó, trong quá trình tổ chức trò chơi, GV nên chủ động hoà mình với trẻ bằng chính tâm hồn của trẻ thơ, ở mọi lúc, mọi nơi. GV cần nhẹ nhàng, gần gũi, với ánh mắt dịu hiền, âu yếm, lời nói thiện cảm... để tạo cho trẻ cảm giác an toàn tuyệt đối. Từ đó, trẻ sẽ tự tin bộc bạch lòng mình, mạnh dạn hợp sức với các bạn để cùng nhau hoạt động dưới sự tổ chức, điều khiển của GV. Trong quá trình tổ chức hoạt động vui chơi cho trẻ, dù ở hoàn cảnh nào, GV cũng phải luôn làm chủ trạng thái tinh cảm của mình. Sự kiểm chế và điều chỉnh tâm lí của GV là điều cần thiết. Tránh để xảy ra những hành động tiêu cực với trẻ như: cáu gắt, quát mắng, xỉ vả... vì sẽ làm ảnh hưởng đến kết quả chơi của trẻ nói chung và phát triển kĩ năng HT nói riêng. Thái độ và hành vi của GV và các bạn trong lớp có ảnh hưởng rất lớn đến sự phát triển của trẻ nói chung, đặc biệt là phát huy kĩ năng HT.

5. Tạo không gian chơi phong phú, thân thiện và hợp lí

Để trò chơi ĐVTCD phát huy hiệu quả, GV phải nhanh nhạy, linh hoạt, chủ động trong việc tổ chức thiết kế không gian cho trẻ hoạt động, khuyến khích trẻ mở rộng quan hệ giữa các góc chơi. Nên lựa chọn vị trí chơi đảm bảo rộng rãi, thoáng mát, thuận tiện, an toàn, vệ sinh phù hợp với trò chơi. Nếu lớp học nhỏ, GV có thể tận dụng ban công, hành lang hoặc các không gian bên ngoài lớp học để tổ chức các hoạt động. Với mỗi chủ đề khác nhau, GV khuyến khích trẻ cùng cô tham gia trang trí, bổ sung cho không

gian chơi trở nên sinh động, hấp dẫn và phù hợp với chủ đề. Để khuyến khích tính HT của trẻ trong trò chơi, GV nên tìm kiếm, lựa chọn những “nguyên vật liệu” thiên nhiên như: cây cỏ, hoa lá... gần gũi với cuộc sống và tận dụng đồ phế liệu có hình thù rõ ràng, an toàn, sinh động, hấp dẫn, đảm bảo không quá khó cho trẻ sử dụng làm đồ chơi. Qua đó, vừa giúp trẻ hoà mình vào cuộc sống với thiên nhiên, yêu thiên nhiên, giáo dục ý thức bảo vệ thiên nhiên, cũng như giữ gìn và bảo vệ môi trường sống. Thông qua mỗi buổi chơi, GV tạo tình huống để giới thiệu và cung cấp một số loại đồ chơi mới được làm từ nguyên vật liệu thiên nhiên và đồ phế liệu. Trong khi trẻ sử dụng đồ chơi mới, GV cần khuyến khích trẻ tích cực trao đổi, chia sẻ cảm nhận và biết kết hợp các loại đồ chơi với nhau theo ý tưởng của mình. Việc làm này rất có ý nghĩa, giúp trẻ có nhiều cơ hội, nhiều tình huống lựa chọn, đồng thời khám phá nhiều điều mới lạ trong cuộc sống, đồng thời tạo cơ hội để trẻ bộc lộ khả năng của mình. Ngoài ra không gian chơi đa dạng, hấp dẫn, đồ chơi phong phú cũng sẽ góp phần hình thành và phát triển mối quan hệ thân thiện, tự tin giữa GV với trẻ và giữa trẻ với nhau, tạo cơ hội để trẻ được giao tiếp và phát triển kĩ năng HT.

* * *

Trên đây là một số biện pháp tổ chức trò chơi ĐVTCD nhằm phát triển kĩ năng HT cho trẻ MG 5-6 tuổi. Tuy nhiên, trong quá trình thực hiện, GV cần biết lựa chọn, vận dụng và phối hợp một cách hợp lí các biện pháp trong từng hoàn cảnh, tình huống và điều kiện cụ thể nhằm tác động đến nhận thức, tình cảm và hành động của trẻ một cách tốt nhất. □

Tài liệu tham khảo

1. Đào Thanh Âm (chủ biên) - Trịnh Dân - Nguyễn Thị Hoà - Đinh Văn Vang. **Giáo dục học mầm non** (tập 3). NXB Đại học quốc gia, H. 1997.
2. Nguyễn Thị Ngọc Chúc. **Hướng dẫn tổ chức hoạt động vui chơi mẫu giáo**. NXB Giáo dục, H. 1981.
3. Karin Edenshammar Christina Wahlund - **Không vui chơi thì không phát triển được, những phương pháp và điều kiện cho trẻ em vui chơi** - Radda Barnen Tổ chức cứu trợ trẻ em của Thụy Điển.
4. Lê Minh Thuận. **Trò chơi phân vai theo chủ đề và việc hình thành nhân cách trẻ mẫu giáo**. NXB Giáo dục, H. 1989.

SUMMARY

Developing the cooperative skills for the 5-6 year old kindergarten children by some thematic role-playing games is one of the important conditions in order to form and develop personality of the kindergarten children. Therefore, teachers need to choose, apply and combine logically with the measures which influence the cognition, emotion and behavior of children in the best way, meeting the needs of "new human resources" in the new era in our country today.